

Ruvende om glemt sjøhelt

Bøker

anmeldelse

Marianne Drivdal

Tittel: Cort Adeler

Forfatter: Ole Henrik Gjeruldsen Forlag:

Cappelen Damm

5

Historiker Ole Henrik Gjeruldsen med røtter fra Holmesund i Flosta, har skrevet biografien om den glemte sjøhelten Cort Adeler (1622-1675).

I motsetning til Tordenskiold er det mange som ikke er kjent med hvilke bragder Cort Adeler sto for i Danmark-Norges historie.

Dette misforholdet retter Gjeruldsen opp med sin biografi.

Cort Adellers biograf, Ole Henrik Gjeruldsen, har i sin karriere fordypet seg i norsk og dansk militærhistorie på 1600- og 1700-talls historie, og regnes av mange som ekspert på dette feltet.

Det var på denne tiden da Norge var fullstendig underlagt Kongen i København, og nærmest ble sett på som en utpost i nord. De fleste viktige embedsstillingene i statsapparatet var besatt av dansker og tyskere. Norge var et lydrike under Danmark.

BIOGRAFI: CORT ADELER.

Mange vil hevde at Norge var totalt fraværende, og få nordmenn klarte å markere seg. En av de få som maktet dette var en ung mann fra Brevik – Cort Adeler. Noe som Gjeruldsen får godt frem i sin bok.

Det er et paradoks at Cort Adeler ble stor i sin samtid, mens han i dag nærmest er glemt. Gjennom sin biografi har Gjeruldsen maktet å frem enkeltmennesket Cort Adeler og beretningen om hans spennende og fargerike livsløp.

Allerede som 15-åring reiste Cort Adeler fra Brevik til Nederland i 1637 for å lære navigasjon og matematikk. Han ble raskt opptatt som sjøkadett i den nederlandske marinen før han gikk i venetiansk tjeneste – der han deltok i en årrekke i krigen mot tyrkerne. I dag ville han blitt karakterisert som fremmedkriger.

Cort Adeler viste seg som en fremragende sjømann og kriger, og viste stort personlig mot i kamp. Etter den vellykkede karrieren i venetiansk tjeneste ble han i 1663 ansatt som generaladmiral i den dansk-norske flåten og fikk oppgaven med å gjenoppbygge den danskekongens flåte som delvis var blitt ødelagt som følge av krig mellom Danmark-Norge og Sverige.

Cort Adeler konstruerte flere orlogsskip, som var sterke skip med gode seilegenskaper og lang levetid. Cort Adeler fikk et nært forhold til Kongen. Han ble adlet og ble en del av aristokratiet.

Ut fra Ole Henrik Gjeruldsen biografi får vi inntrykk av at Cort Adeler også var en dyktig forhandler med andre nasjoner. Interessant er det også å få kunnskap om at Cort Adeler ved siden av sitt offentlige virke også drev omfattende forretningsvirksomhet. I dag ville det ikke ha vært akseptert at en toppembedsman/kvinne også var stor innen privat næringsvirksomhet.

Ut fra biografien må man kunne si at Cort Adeler var en mann som hadde lykken på sin side – frem til han ble syk og døde alt for ung. Han overlevde mange sjøslag. Mange vil også si at han har hatt maksimal flaks ved å overleve en kamp hvor han ble alvorlig såret av to sabelhugg i hodet og ett i hånden, mens et pilskudd gjennomboret ham fra den ene siden til den andre!

Ole Henrik Gjeruldsens biografi er et viktig bidrag til Norges sjøfarts- og militærhistorie. Med biografien bidrar Gjeruldsen til å heve Cort Adelters status som sjøhelt. På mange måter var nok Cort Adeler større enn Peter Wessel Tordenskiold. Derfor er det et paradoks at den store sjøhelten ikke falt i kamp, men døde av tyfus nær 53 år gammel.

Biografien er gjennomgående godt skrevet, men enkelte steder tar historikerens iver over å få frem fakta overhånd, og teksten blir dermed noe omstendelig. Videre stusser denne anmelder over at Gjeruldsen omtaler Brevik som ladested på Cort Adelters tid. Det var først fem år etter Adelters bortgang at byen fikk ladestedsrettigheter. Her må forfatteren ha blandet ladested med strandsted. En unøyaktighet forfatteren lett kunne ha luket ut.

Med biografien om Cort Adeler har Gjeruldsen reist en bauta over Cort Adeler som sjøhelt.